

Lehdistötiedote

Luxemburg, 23. toukokuuta 2022

Mustaa listaa ei käytetä riittävästi EU:n varojen suojaamiseen petoksilta

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uudessa kertomuksessa todetaan, että mustalle listalle asettamista ei käytetä vaikuttavalla tavalla estämään EU:n varojen maksamista yksityishenkilöille, yrityksille tai julkisille organisaatioille, jotka ovat osallisina laittomassa toiminnassa, kuten petoksissa tai korruptiossa. Euroopan komissio on asettanut mustalle listalle vain hyvin vähän nimiä. Tämä johtuu puutteista järjestelyissä, joiden avulla tunnistetaan ne henkilöt, jotka olisi suljettava EU:n rahoituksen ulkopuolelle. Jäsenvaltioiden ei myöskään tarvitse perustaa varsinaisia mustan listan järjestelmiä, vaikka ne toteuttavatkin valtaosan EU:n menoista. Jäsenvaltioilla on erilaisia lähestymistapoja EU:n taloudellisten etujen suojaamiseen. Poissulkemisjärjestelyjen moninaisuus heikentää mustien listojen käytön yleistä vaikuttavuutta ja johtaa EU:n talousarvion epätasaiseen suojaamiseen eri puolilla Eurooppaa.

Mustalle listalle asettaminen – tai poissulkeminen – on keskeinen väline, jota hallitukset ja kansainväliset organisaatiot käyttävät taloutensa suojaamiseen. Vuodesta 2016 lähtien komissio on käyttänyt varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmää, joka on ainoa EU:n tason poissulkemisjärjestelmä. Järjestelmä osoittaa riskialttiit vastapuolet niille, jotka vastaavat komission suoraan tai yhdessä kumppaneiden kanssa hallinnoimien menojen hyväksymisestä. Varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmää ei sovelleta maatalouden ja koheesion kaltaisilla aloilla, joita komissio ja jäsenvaltiot hallinnoivat yhteistyössä ja jotka muodostavat suurimman osan EU:n menoista.

“Mustalle listalle asettaminen voi auttaa varmistamaan, etteivät EU:n varat valu väärin käsiin. Sitä ei kuitenkaan käytetä vaikuttavalla tavalla: meillä on EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla laaja kirjo erilaisia poissulkemiseen sovellettavia lähestymistapoja,” toteaa tarkastuksesta vastaava Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen Helga Berger. *“Toisaalta on havaittavissa, että relevantteja tietoja ei ole saatavilla tai niitä ei käytetä EU:n mustan listan laatimiseen, mikä heikentää listan hyödyllisyyttä ja ehkäisevää vaikutusta. Järjestelmä on vain yhtä hyvä kuin siihen syötetyt tiedot”,* lisää Berger.

Tarkastajat havaitsivat, että varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmässä on vankat päätöksentekomenettelyt ja että se kattaa monenlaisia tilanteita, joissa vastapuolet olisi asetettava mustalle listalle. Tarkastuksessa kuitenkin todettiin, että EU:n mustalla listalla vuoden 2020 lopussa olleista 448 vastapuolesta 18:aa lukuun ottamatta kaikki oli suljettu pois konkurssin vuoksi. Näin ollen ne eivät todennäköisesti muutenkaan hae EU:n rahoitusta uudelleen. Vain kaksi vastapuolta oli asetettu listalle petosten ja korruption vuoksi. Tarkastajat toteavat, että mustalle

Lehdistötiedotteessa esitetään Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen keskeiset tiedot. Kertomus löytyy kokonaisuudessaan sivustolta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

listalle asettamisten alhainen määrä johtuu siitä, että poissulkemistilanteissa olevien vastapuolten tunnistamisjärjestelyissä on puutteita. Erityisesti vastuu poissulkemisesta on komissiossa hajanainen. Komission yksiköillä on myös oikeudellisia ja teknisiä vaikeuksia saada käyttöönsä jäsenvaltioiden tietoja, kuten kauppa- tai rikosrekistereitä, joihin niiden on usein tukeuduttava, koska EU:n laajuisia rekistereitä ei ole. Vaikka EU:n tasolla olisikin olemassa merkityksellisiä tietoja esimerkiksi petostutkimuksista, ne eivät aina ole käytössä tai käytettävissä. Lisäksi komissio tukeutuu liikaa avustusten hakijoiden tai palvelujen tarjoajien sanaan: jos ne toteavat, että ne eivät ole missään poissulkemistilanteessa, komissio vain ottaa hakemukset vastaan tutkimatta hakijoiden tilannetta erikseen. Tarkastajat katsovat, että tämä pienentää todennäköisyyttä havaita ennen sopimuksen allekirjoittamista, onko vastapuoli poissulkemistilanteessa. Tilanne myös tekee jo sinällään tyhjäksi ennaltaehkäisyyn perustuvan järjestelmän käyttöönotton päätarkoituksen.

Tapauksissa, joissa komissio toteuttaa EU:n menoja välillisesti, toteutuskumppanit ilmoittivat vain pienen määrän poissulkemistilanteessa olevia vastapuolia. Tämä johtui pitkälti samantyyppisistä ongelmista kuin suoran hallinnoinnin yhteydessä. Jäsenvaltioiden kanssa yhteistyössä hallinnoitavien alojen osalta tarkastajat toteavat, että tällä hetkellä sovelletaan lukuisia erilaisia poissulkemiseen liittyviä oikeudellisia velvoitteita. Tämä ei ole vaikuttava perusta poissulkemisten käyttämiselle EU:n talousarvion suojaamiseen. Ei ole myöskään olemassa EU:n tason poissulkemismekanismeja, minkä lisäksi johdonmukaisuuden puute jäsenvaltioiden välillä merkitsee sitä, että samankaltaisissa tilanteissa olevia vastapuolia saatetaan kohdella eri tavoin. Tarkastajat suosittelevat, että varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmä ulotetaan kattamaan jäsenvaltioiden hallinnoimat varat ja että poissuljettavien vastapuolten joukko laajennetaan koskemaan myös sidosyhteisöjä ja tosiasiallisia omistajia ja edunsaajia. Tarkastajat suosittavat myös, että dataa ja digitaalisia välineitä hyödynnettäisiin paremmin.

Taustaa

EU:n lainsäädännön mukaan Euroopan komission, sen toteutuskumppaneiden sekä jäsenvaltioiden viranomaisten on suojattava EU:n talousarviota petoksilta ja sääntöjenvastaisuuksilta. Mustalle listalle asettaminen auttaa organisaatioita välttämään rahoitussopimusten tekemistä epäluotettavien avustuksia tai sopimuksia hakevien vastapuolten kanssa. Komissio hallinnoi neljäsosaa EU:n menoista yksin tai yhdessä Euroopan investointipankin kaltaisten kumppanien kanssa. Loppuja kolmea neljäsosaa se hallinnoi yhdessä jäsenvaltioiden kanssa. Vuonna 2020 EU maksoi rahoitussopimusten nojalla noin 150 miljardia euroa viljelijöille, tutkijoille, kaupallisille yrityksille, kansalaisjärjestöille ja muille tahoille. EU sulkee pois hyvin harvoja vastapuolia verrattuna Yhdysvaltain liittovaltion hallitukseen ja Maailmanpankkiin. Yksikään tarkastuksen kohteena olleista maista (Italia, Portugali, Puola ja Viro) ei ollut ottanut käyttöön täysimittaista EU:n varojen poissulkemisjärjestelmää.

Erityiskertomus nro 11/2022, *EU:n talousarvion suojaaminen: Mustan listan käyttöä parannettava*, on saatavilla tilintarkastustuomioistuimen verkkosivustolla (eca.europa.eu). Tarkastussuosituksen tarkoituksena on auttaa EU:n lainsäätäjiä päivittämään EU:n varainhoitosääntöjä. Päivitysprosessi on parhaillaan käynnissä.

Lehdistö – yhteydenotot

ECA press office: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – matkapuhelin: (+352) 691 553 547